

I

– Ce-înseamnă asta! Ce-înseamnă asta!...

– Ei, drăcie!... *c'est la question, ma très chère demoiselle!*

Doamna consul Buddenbrook, care ședea lângă soacra sa pe canapeaua dreaptă, lăcuită în alb, decorată cu un cap de leu aurit și cu pernele îmbrăcate într-o stofă gălbuie, aruncă o privire soțului ei instalat în fotoliul de alături, apoi se grăbi să sară în ajutorul mezinii așezate lângă fereastră, pe genunchii bunicului.

– Ascultă, Tony! spuse, cred că Dumnezeu m-a...

Și mica Antonie, o făptură plăpândă de opt ani, purtând o rochiță ușoară de mătase cu ape, își întoarse puțin căpșoru-i bălai, drăgălaș, de la fața bunicului și privi în odaie cu ochii-i albaștri-cenușii, fără a distinge însă ceva de absorbită ce era, ca apoi să repete:

– Ce-înseamnă asta! Apoi rosti tăragănat: Cred că Dumnezeu m-a... și adăugă repede, cu fața înseninată: m-a zidit, lăolaltă cu toate făpturile...

O apucase în sfârșit pe făgașul cel bun, iar acum, radiind de fericire, turui pe nerăsuflăte întregul pasaj întocmai cum suna el în catehismul de-abia publicat prin aprobarea înaltului și prea înțeleptului Senat, într-o ediție nouă, revăzută, *anno* 1835¹.

¹ Acțiunea romanului se petrece în orașul hanseatic Lübeck, Hansa fiind uniunea formată în secolul al XIII-lea de micile republici orășenești din nordul Germaniei, pentru promovarea intereselor comerciale comune. În fruntea Hansei au fost multă vreme orașele libere Hamburg și Lübeck, care și-au păstrat formele proprii de conducere, având în frunte un Consiliu orășenesc ales, dominat de negustorii bogați (patricieni) și

Greu e până începi, se gândi, că pe urmă merge, ca iarna când îți dai drumul cu săniuța la vale pe Jerusalemsberg, cu frățiorii... Grijiile îți pier una câte una și chiar dacă ai vrea, nu te mai poți opri.

– Și tot el mi-a dat veșminte și ghetete, continuă fetița, mân-care și băutură, casă și gospodărie, femeie și copii, ogoare și vite...

La aceste cuvinte, însă, bătrânul *monsieur* Johann Buddenbrook pufni pur și simplu în răs, hohotind cu obișnuitul chicot înfundat și totuși răsunător pe care, în taină, și-l pregătise anume. Râdea de plăcere, fiindcă avea prilejul de a se distra cât de puțin pe seama catehismului și poate că într-adins pusese la cale micul examen al nepoatei sale. Se interesă de ogoarele și vitele micuței Tony, o întrebă cât ia pentru un sac de grâu și se arătă gata să facă negoț cu ea. Fața lui rotundă, trandafirie și jovială, căreia, oricât s-ar fi trudit, n-ar fi izbutit să-i dea o expresie răutăcioasă, era încadrată de un păr alb ca zăpada, pudrat, iar pe gulerul lat al redingotei cenușii cădea o codiță aproape imperceptibilă. La cei șaptezeci de ani ai săi, rămăsese credincios modei din tinerețe; renunțase la găitanele dintre nasturi și la buzunarele largi; dar în viața lui nu purtase pantaloni lungi¹. Bărbia dublă i se răsfața vastă și tihnită pe jaboul alb de dantelă de la gât.

Toți râdeau, ținându-i isonul, în primul rând din respect față de capul familiei. *Madame* Antoinette Buddenbrook, născută Duschamps, chicotea întocmai ca soțul ei. Era o doamnă trupeșă, pieptănată cu bucle albe și grele, aduse peste urechi; rochia ei fără nici o podoabă, cu dungi negre și cenușii, vădea naturalețe și discreție; în mâinile-i albe, încă frumoase, ținea în poală o pungă mică, de catifea. Cu vremea, trăsăturile feței dobândiseră o uimitoare asemănare cu acelea ale soțului său. Numai tăietura și negrul vioi al ochilor săi mai amintea oarecum originea ei pe jumătate romanică: prin bunicul său, se trăgea dintr-o familie franco-elvețiană, dar de fel era din Hamburg.

prezidat de un primar și un Senat ai cărui membri erau numiți pe viață de Consiliul orașenesc.

¹ Până la începutul secolului al XIX-lea, în țările apusene bărbații obișnuiau să poarte pantaloni până la genunchi, strânși pe picior. De pe la 1815 a început să se introducă moda pantalonilor lungi, care, cu unele deosebiri, a rămas aceeași până în zilele noastre.

Nora sa, doamna consul Elisabeth Buddenbrook, născută Kröger, râdea în stilul caracteristic Krögerilor, pufăind din buze, în timp ce își proptea bărbia în piept. Ca toți Krögerii, Elisabeth era o apariție extrem de elegantă și chiar dacă nu putea fi numită o frumusețe, prin glasul ei limpede și domol, prin mișcările sale liniștite, sigure și delicate, inspira un sentiment de seriozitate senină și de încredere. Părul roșcat, împletit pe vârful capului într-o coroniță și lăsat peste urechi în bucle largi, răsucite cu artă, era în armonie cu tenul alb, nespus de gingaș, punctat pe ici-colo cu pistrui mărunți. Dar ceea ce te izbea la fața ei cu nasul cam lung și cu gura mică era faptul că între buza de jos și bărbie nu avea nici urmă de adâncitură. Corsajul scurt, cu mânecile înfoiate, la care se adăuga o fustă strâmtă de mătase înflorată, vapoasă, de culoare deschisă, îi lăsa liber gâtul de o desăvârșită frumusețe, împodobit cu o panglică de atlas, pe care scăpăra un pandantiv de briliante mari.

Cu o mișcare ce trăda oarecum nervozitate, consulul se aplecă înainte în scaun. Purta o redingotă de culoarea scorțișoarei, cu revere largi, cu mânecile umflate, care abia jos, sub încheieturi, se strângeau în jurul mâinilor. Pantalonii strânși pe picior erau din stofă albă, lavabilă, cu lampasuri negre pe partea din afară. Bărbia îi era ocrotită ca de un meterez de gulerul scrobit, în jurul căruia era înfășurată o cravată groasă și lată de mătase ce îi umplea toată deschizătura jiletcii colorate... Avea ochii tatălui său, albaștri, puțin adânciți și iscoditori, doar cu o expresie poate mai visătoare. Trăsăturile feței lui erau însă mai grave și mai accentuate, nasul i se profila puternic și încovoiat, iar obraji, acoperiți pe jumătate de favoriți bălai și creți, nu erau nici pe departe atât de bucălați ca ai bătrânului.

Madame Buddenbrook se întoarse către nora ei, îi strânse brațul, privi în poală răsând încet și îi spuse:

– Neschimbat, *mon vieux*, nu-i așa, Bethsy? Cuvântul „neschimbat“ îl pronunță „neschümbat“.

Fără să răspundă, doamna consul schiță cu mâna ei delicată un gest de amenințare astfel că brățara de aur zornăi ușor. Apoi, cu o mișcare caracteristică, își plimbă degetele de la colțul gurii până la bucle, ca și cum ar fi vrut să netezească un fir de păr ce o luase razna.

Însă consulul rosti cu un zâmbet îngăduitor, dar cu o umbră de muștrare în glas:

– Vai, tată, iarăși vă bateți joc de lucrurile sfinte!...

Stăteau în „salonul cu peisaje“, de la primul cat al vastei case părintești aflate în Mengstrasse, pe care firma Johann Buddenbrook o cumpărase cu câțva timp în urmă și în care familia se mutase nu de mult. Tapetele solide și elastice, aflate la o oarecare distanță de pereți, înfățișau priveliști întinse, în culorile delicate ale covorului subțire de pe podea – idile pe gustul secolului al optprezecelea, cu veseli culegători de vie, cu plugari plini de râvnă, cu drăgălașe ciobănițe, împodobite cu panglici, ce se oglindeau în apa gârlei, ținând câte un miel curățel în brațe sau sărutându-se cu ciobănași drăgăstoși... O lumină aurie de apus de soare precumpănea în aceste tablouri, armonizându-se cu stofa galbenă a mobilei lăcuite în alb și cu perdelele de mătase, și ele gălbui, de la cele două ferestre.

Pentru întinderea odăii, mobila era puțină. Masa rotundă, cu picioare drepte, subțiri, suflata cu aur, nu stătea în dreptul canapelei, ci lângă peretele opus, vizavi de micul armoniu pe a cărui acoperitoare se afla o cutie de flaut. În afară de fotoliile țepene înșirate la intervale egale de-a lungul pereților, în încăperea nu mai erau decât o mescioară pentru lucrul de mână, lângă fereastră, și un fragil birou de lux încărcat cu bibelouri, așezat înaintea canapelei.

Prin ușa cu geamuri, aflată față-n față cu ferestrele, se zărea o galerie cu coloane, cufundată în penumbră, iar la stânga intrării se deschidea, spre sufragerie, o ușă înaltă, albă cu două canaturi. Lângă peretele celălalt într-o fridă semicirculară, îndărătul unei uși de fier forjat, lucrată artistic, focul pâlpaia în sobă.

Căci frigul se lăsase devreme. Afară, dincolo de stradă, frunzișul teilor mărunți din preajma bisericii Sfânta Maria îngălbenise de-a binelea, deși era abia mijlocul lui octombrie. În jurul trainicelor colțuri și unghiuri gotice ale catedralei șuiera vântul și cernea o bură de ploaie rece. De dragul bătrânei *madame* Buddenbrook, ferestrele duble fuseseră puse de mult.

Era joi, ziua în care, din două-n două săptămâni, familia se strângea laolaltă; pentru astăzi însă, în afară de rubedeniile din oraș, fuseseră invitați, la o masă fără pretenții, și câțiva prieteni

buni, iar acum, la ora patru după-amiază, ai casei ședeau în lumina tot mai slabă a amurgului, așteptând sosirea oaspeților...

Mica Antonie nu se lăsă tulburată de bunicu-său în alergarea ei cu sâniuța, ci, cam îmbufnată, își împinse buza superioară și mai mult deasupra celei de jos. Ajunsesse la picioarele Jerusalemsbergului, dar nefiind în stare să frâneze pe derdelușul lunecos, zbură înainte, dincolo de țintă...

– Amin, spuse ea, dar mai știu ceva, bunicule!

– *Tiens!* Mai știe ceva! strigă bătrânul, prefăcându-se că nu mai poate de curiozitate. Ai auzit, mămico? Mai știe ceva! Ei, să mai zică cineva...

– Când e un fulger mai cald, spuse Tony, dând din cap la fiecare cuvânt, înseamnă că trăsnește. Când e mai rece, înseamnă că tună.

Spunând acestea, fetița își încrucișă brațele și privi fețele vesele din jurul ei, ca și cum nu s-ar îndoi de succes. Pe domnul Buddenbrook însă, asemenea cunoștințe îl scoaseră din sărite, și vru cu orice preț să i se spună cine i-a vârat în cap copilului această stupiditate, iar când se dovedii că de vină e Ida Jungmann, domnișoara din Marienwerder, angajată nu de mult la copii, consulul se văzu nevoit să ia apărarea acestei Ida.

– Ești prea sever, papă. De ce nu-i dai voie unui copil să aibă, la vârsta asta, închipuiri oricât de ciudate, despre aceste lucruri?

– *Excusez, mon cher!... Mais c'est une folie.* Ce vrei? Știi că mă supără să li se vâre copiilor în cap asemenea idiotenii. Și de supărat ce era, *monsieur* Buddenbrook recurse din nou la dialectul lui nordic. Cum adică? Tunetul trăsnește?... Trăsni-l-ar în moalele capului!... Ia mai lăsați-mă în pace cu prusaca voastră!

Adevărul e că bătrânul nu se împăca în ruptul capului cu Ida Jungmann. Nu era o minte mărginită și văzuse ceva în viață. Ca furnizor al armatei, în 1813, cutreierase, în trăsura lui cu patru cai, toată Germania de Sud, cumpărând grâne pentru prusaci. Fusesse la Amsterdam și la Paris, și ca om luminat ce era nu credea, Doamne ferește, că trebuie condamnat tot ce se găsește dincolo de porțile orașului său natal cu acoperișuri țuguiate. Dar în relațiile sale sociale, când nu era vorba de afaceri, înclina, mai mult decât fiul său, consulul, să păstreze distanțele în chip sever și să fie ireconciliant față de străini. Astfel, când, într-o bună zi,

copiii lui, întorși dintr-o călătorie prin Prusia Occidentală, aduseseră în casă, ca pe un pui de bogdaproste, pe acea fetișcană – Ida abia împlinise douăzeci de ani și era fiica unui hangiu din Marienwerder, mort cu puțin înainte de sosirea familiei Buddenbrook acolo – pentru fapta sa de bun creștin, consulul avusese greutăți cu bătrânul, care aproape tot timpul îi vorbise străinei numai în franțuzește sau în dialect *plattdeutsch*... De altfel, Ida Jungmann se dovedi iscusită în gospodărie și o guvernantă destoinică pentru copii. Într-adevăr, prin loialitatea ei, prin noțiunile sale în privința ierarhiei sociale, tipic prusace, ea se potrivea în fapt de minune cu postul pe care îl ocupa în această casă. Era o persoană cu principii aristocratice, făcând o distincție severă între cercurile de întâia și cele de a doua mână, între marea și mica burghezie, era mândră că ținea, în calitatea ei de slujitoare devotată, de cercurile pe care le socotea de prim rang și nu vedea cu ochi buni nici o prietenie ce s-ar fi putut înfrîpa între Tony și vreo colegă de școală, care, după aprecierea domnișoarei Jungmann, putea fi doar dintr-o bună clasă de mijloc...

Tocmai atunci, prusaca se ivi în galeria cu coloane, apoi intră pe ușa cu geamuri: era o fată voinică, ciolănoasă, îmbrăcată în negru, cu părul lins și cu o față cinstită. O aducea de mână pe mica Klothilde, o copilă neobișnuit de firavă, purtând o rochiță de stambă înflorată, cu părul spălăcit, cenușiu, cu o față lipsită de vlagă, de fată bătrână. Klothilde se trăgea dintr-o linie colaterală a familiei – fără nici un dram de avere – era fiica unui administrator de moșie din regiunea Rostockului, nepot al bătrânului Buddenbrook, și, fiind o făptură ascultătoare și de o vârstă cu Antonie, era crescută aici în casă.

– Totul e pregătit, zise mamzel Jungmann, rostogolind prin gâtlej consoana „r“ pe care înainte n-o putea rosti deloc. Klothildchen a pus cu nădejde umărul la bucătărie. Trina aproape că n-a mai avut nimic de făcut.

Privindu-și jaboul de la gât, *monsieur* Buddenbrook zâmbi ironic la auzul accentului neobișnuit al Idei; consulul însă, mângâindu-și nepoțica pe obraji, îi spuse:

– Bravo, Thilda! *Ora et labora*, stă scris. Tony a noastră ar putea lua pildă de la tine. Îi cam place să lenevească și se cam obrăznicește uneori.

Tony lăsă capul în jos și se uită pe sub gene la bunicul său; știa ea bine că o să sară s-o apere ca întotdeauna.

– A, nu, nu! spuse bătrânul. Sus capul, Tony, *courage!* Ce-i șade bine unuia nu i se potrivește celuilalt. Fiecare după croiala sa. Thilda e o fată cuminte, nimic de zis, dar nici noi nu suntem de lepădat. E *raisonnable* ce spun, Bethsy?

Se adresa nurorii sale, care îl aproba de obicei în toate, pe când *madame* Antoinette, mai mult din prudență decât din convingere, era, de cele mai multe ori, de partea consulului. Astfel, cele două generații își întindeau mâna ca într-un fel de *chassé croisé*¹.

– Ești prea bun, papă, zise doamna consul. Tony își va da desigur osteneala să ajungă o femeie înțeleaptă și vrednică... Băieții s-au întors de la școală? o întreabă apoi pe Ida.

Dar Tony, care de pe genunchii bunicului vedea strada prin spion², strigă aproape în aceeași clipă:

– Uite-i pe Tom și Christian venind încoace pe Johannisstrasse... și domnul Hoffstede... și nenea doctorul...

Clopotele de la Sfânta Maria intonară un coral – pang! ping, ping, pung! – destul de ezitant, așa că anevoie se putea înțelege ce voiau să spună, dar plin de solemnitate; și apoi, în timp ce clopotul cel mic și cel mare vesteau – unul vesel, celălalt cu gravitate – că era ora patru, jos, glasul pătrunzător al clopoțelului de la ușa principală umplu vestibulul. Într-adevăr, erau Tom și Christian, care soseau împreună cu primii oaspeți, Jean Jacques Hoffstede, poetul, și doctorul Grabow, medicul casei.

II

Jean Jacques Hoffstede, poetul orașului, care avea desigur și pentru ziua aceea câteva rime în buzunar, nu era mult mai tânăr decât Johann Buddenbrook-senior și, lăsând la o parte culoarea

¹ Figură de dans, în care perechile se schimbă cruciș.

² Oglindă așezată la fereastră astfel încât cei din casă să poată vedea tot ce se petrece pe stradă.